

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 09– 9. ročník, školský rok 2016/2017
Celoštátne kolo
Kategória: A
ÚLOHY

PÍ SOMNÁ ČASŤ

1. časť

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

PRIMÁRNOSŤ ÚSTNEJ ODBORNEJ CUDZOJAZYČNEJ KOMUNIKÁCIE (upravené pre potreby testu)

Na záver si položíme otázku, či sa v **súčasnosti/súčastnosti** zmenila komunikácia principiálne. Podľa niektorých autorov nie, ale niektorí tvrdia (napr. prof. Wolfgang Schulze v ústnom rozhovore), že v hektickej dobe **technológii/technológií** všetci rozprávame a už nikto nepočúva. Hovoríme azda všetci inými jazykmi? Objektívne vládne v Európe a vo svete mnohojazyčnosť (multilingválnosť), ktorá prináša – ako každý autentický prirodzený jav – pozitíva i negatíva. Extrémnou predpoveďou je, že globalizácia a elektronická komunikácia prinesú zánik jazykovej diverzity a hegemoniu troch veľkých jazykov. Bohaté národy, napr. nemecky hovoriace krajiny, Francúzsko či Taliansko, si podľa týchto prognóz zachovajú (folklórne) pozostatky **svojich/svojich** jazykov. Multilingválnosť je tiež drahá záležitosť a ekonómovia si preto myslia: „Jeden, všem lidem společný jazyk by významně přispěl k hospodářskému rozkvětu, ale i k sjednocení svářejících se národů.“ (Šroněk 2000: 25) Toto je invariantný ekonomický názor, ktorý reprezentuje súbor názorov nefilológov. **Jedná sa/Ide o** veľmi jednostranné a naivné stanovisko, nerešpektujúce podstatu prirodzených jazykov a kultúr, diverzity a bohatstva špecifického segmentovania sveta, ktoré sa manifestuje v prostriedkoch prirodzených jazykov. Sledovaním výlučne ekonomických pragmatických cieľov by sme ochudobnili i naše myslenie. Stratou národných jazykov a kultúr by nevykompenzoval žiadny finančný zisk. Tiež je veľmi pochybné, či by kultúrne prázdny jazyk (ako je napríklad angličtina ako lingua franca), ktorý by bol cudzí obom komunikujúcim stranám (pretože rozlišujeme medzi používateľmi a nositeľmi jazyka), prispel k zmierneniu rozporov medzi národmi a k zjednocovaniu ich záujmov.

Zuzana Bohušová

Dostupné na: file:///C:/Users/HP/Downloads/NFR1_2012.pdf; Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, Nová filologická revue, ROČ. 4, ČÍSLO 1, JÚN 2012, s. 17, 18. ISSN 1338-0583.

Úlohy

Upozornenie: Úlohy môžu mať viac správnych riešení.

Nepíšte veľkými tlačenými písmenami.

1. V ukážke 1 vyhľadajte cudzie ekvivalenty slovenských slov a napíšte ich k daným slovám.

- A. nadvláda
- B. rozdeľovanie
- C. pôvodný
- D. zásadne

2. Napíšte pravopisne správne jednoslovný názov národného jazyka

- A. v Číne.
- B. vo Fínsku.

3. K vlastným podstatným menám vytvorte vzťahové prídavné meno pomenúvajúce materinský jazyk jednotlivých národov:

- A. Francúz – jazyk
- B. Talian – jazyk
- C. Holanďan – jazyk
- D. Španiel – jazyk

4. Využite z úlohy 3 prídavné meno a vytvorte ustálené slovné spojenie s významom **NEROZUMIEM TOMU**.

Je to pre mňa

5. V ktorej možnosti sú uvedené slová patriace do textu ukážky 1?

- A. súčasnosti, technológii, svojich, jedná sa
- B. technológií, svojich, ide o, súčasnosti
- C. jedná sa, súčasnosti, svojich, technológii
- D. svojich, technológií, ide o, súčasnosti

6. Ako sa nazýva gramatické pravidlo, ktoré sa uplatnilo v slove *prázdny* a neuplatnilo v slove *invariantný*?

.....

7. Ktorý z nasledujúcich výrokov platí o ukážke 1?

- A. Autorka sa stotožňuje s názorom W. Schulzeho.
- B. Autorka sa názorovo približuje k stanovisku prof. Šroněka.
- C. Autorka presadzuje názor, že angličtina je pre cudzincov kultúrne prázdny jazyk.
- D. Autorka považuje názor prof. Šroněka za neprijateľný.

8. Čo znamenajú v ukážke 1 číselné údaje v bibliografickom zázname v zátvorke?

.....

9. Napíšte názov interpunkčného znamienka, ktorým treba ukončiť prvé súvetie ukážky 1.

.....

10. a) V ktorom z nasledujúcich slovných spojení z ukážky 1 sa nachádza prídavné slovo?

b) Ktoré zo slovných spojení je združeným pomenovaním?

- A. invariantný názor
- B. finančný zisk
- C. komunikujúce strany
- D. špecifické segmentovanie

11. Určte (v chronologickom poradí) slovný druh každého slova v nasledujúcej vete.

Hovoríme azda všetci inými jazykmi?

.....

12. Pomenujte druh otázky z úlohy 11.

.....

13. Ktorý myšlienkový postup využila autorka v ukážke 1?

- A. analýzu
- B. syntézu
- C. interpretáciu
- D. komparáciu

Ukážka 2

Text A

*Metonymická skupina výrazových prostriedkov. – Základným výrazovým prostriedkom tejto skupiny je metonymia. Podobne ako metafora zakladá sa na využití konotovaných významov; preto ju niektorí teoretici pokladajú za poddruh metafory. Rozdielne sú v tom, že sa v metafore prenášanie významu uskutočňuje podľa princípu podobnosti a v metonymii podľa princípu vecnej alebo logickej súvislosti. Osobitný a v literatúre najčastejší typ metonymie je synekdocha. Konotačný proces v synekdoche sa realizuje na **relácii** celok – časť: celok je označovaný časťou alebo časť celkom za predpokladu, že je označujúce charakteristické, logicky a významovo príbahlé pre označované.*

Poznámka: lat. connotatio = spoluoznačovanie

HARPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : Tigra, 2004, s. 104, 105. ISBN 80-88869-36-6.

Text B

Praha zakáže turistom segway, mestu hrozia žaloby

BRATISLAVA, PRAHA. Už o niekoľko týždňov nebude zrejme možné pri návšteve centra Prahy využiť dvojkolesový elektrický vozík – segway, ktorý sa napríklad používa na historické prehliadky mesta aj v Bratislave. Informovali o tom české Hospodárske noviny. Praha totiž začiatkom tohto týždňa schválila zákaz používania segwayov, ten však platí najmä na ulice v centre mesta či blízke cesty. Podľa primátorky Adriany Krnáčovej (ANO) je využívanie segwayov pre turistov nebezpečné, keďže nevenujú dostatočnú pozornosť ceste, ale sústredia sa najmä na prehliadky mesta. Proti zakazu sa postavila Asociácia segway Českej republiky. Združenie tvrdí, že kvôli obmedzeniam môže prísť o prácu až 300 ľudí a mestu hrozí žalobami. Mestskej rade sa podarilo obmedzenie zrealizovať len vďaka tomu, že sa menil zákon o cestnej doprave a pribudla v ňom definícia segwayov. Doteraz ľudia, ktorí sa na dvojkolesových „vozidlách“ pohybovali, boli podľa zákona považovaní za chodcov.

M. Raábová

Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/20219519/praha-zakaze-turistom-segway-mestu-hrozia-zaloby.html#ixzz4XEQh19GO>, 20. júl 2016

14. Ktorý útvar publicistického štýlu predstavuje text B ukážky 2?

.....

15. Podľa textu B ukážky 2 Praha schválila zákaz používania segwayov v centre mesta, lebo

- A. ľudia na segwayoch sa poriadne nevenujú riadeniu a ohrozujú sami seba.
- B. ľudia na segwayoch vyvolávajú hnev turistov, ktorí obdivujú pamiatky.
- C. ľudia na segwayoch nevenujú dostatočnú pozornosť okoloidúcim chodcom.
- D. ľudia na segwayoch nevenujú dostatočnú pozornosť historickým pamiatkam.

16. Na základe definície v texte A ukážky 2 rozhodnite, v ktorej/ktorých vetách z textu B sa nachádza/jú synekdocha/synekdochy.

- A. Už o niekoľko týždňov nebude možné pri návšteve centra Prahy využiť segway.
- B. Praha totiž začiatkom tohto týždňa schválila zákaz používania segwayov.
- C. Segway sa napríklad používa na historické prehliadky mesta aj v Bratislave.
- D. Proti zákazu sa postavila Asociácia segway Českej republiky.

17. Z nasledujúceho zloženého súvetia vypíšte slovné spojenie s nezhodným prívlastkom a zmeňte ho na slovné spojenie so zhodným prívlastkom.

Podľa primátorky je využívanie segwayov nebezpečné, keďže turisti nevenujú dostatočnú pozornosť ceste, ale sústredia sa najmä na prehliadku mesta.

.....

18. a) V ktorej z nasledujúcich viet je použitá nesprávna predložka?

b) Nahrad'te v kontexte nesprávnu predložku správnou.

- A. Združenie tvrdí, že kvôli obmedzeniam môže prísť o prácu až 300 ľudí.
- B. Mestskej rade sa podarilo obmedzenie zrealizovať len vďaka tomu, že sa menil zákon o cestnej doprave.
- C. Podľa primátorky je využívanie segwayov pre turistov nebezpečné.
- D. Využívanie segwayov je pre turistov nebezpečné, keďže nevenujú dostatočnú pozornosť ceste.

b)

19. Ktoré slovo má iný počet slabík ako zvyšné tri?

- A. *asociácia*
- B. *používania*
- C. *definícia*
- D. *zrealizovať*

20. Zarad'te k jazykovému štýlu text zákona, ktorým sa zakazuje používať segway na vymedzených miestach.

.....

21. Napíšte synonymum k zvýraznenému slovu *relácii* v texte A ukážky 2.

.....

ÚSTNA ČASŤ

V 5-minútovom diskusnom príspevku reagujte na tvrdenie prof. Wolfganga Schulzeho, že „v hektickej dobe **technológii/technológií** všetci rozprávame a už nikto nepočúva“.

Použitá literatúra

1. Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, Nová filologická revue, ROČ. 4, ČÍSLO 1, JÚN 2012, s. 17, 18. ISSN 1338-0583
2. <https://ekonomika.sme.sk/c/20219519/praha-zakaze-turistom-segway-mestu-hrozia-zaloby.html#i1>.
file:///C:/Users/HP/Downloads/NFR1_2012.pdfxzz4XEQh19GO, 20. júl 2016
3. HARPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : Tigra, 2004, s. 104, 105. ISBN 80-88869-36-6.

Autori: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.
Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová
Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2017